

Відбір команди України
на XIV Міжнародну олімпіаду з лінгвістики

16 і 17 квітня 2016 р.

Розв'язки задач першого туру

Корені:

čelgə	червоний	kone	кінь	qujwi	льодовик
čewaro	сірий	korgə	веселий	tur	новий
gərki	жвавий	milgə	сірник	wiru	нерка
gətli	прожерливий	nela	качка		
jeqa	ніс	nuču	оселедець		

У чукотській мові є два класи коренів: з голосними *i* та *u* (високими) та голосними *e*, *o*, *a*. Голосний *ə* трапляється в коренях обох класів.

Утворення прикметників: *nə* + корінь + *qin/qen*, де вибір суфікса *qin/qen* відповідає типу кореня.

Прості іменники утворюються за допомогою редуплікації: після кореня повторюється його перший фрагмент CVC (приголосна-голосна-приголосна).

Складні слова утворюються так: корінь прикметника + корінь іменника + *t*. Якщо хоча б один з компонентів (байдуже який) належить до класу *e/o*, то в іншому компоненті не може бути ні *i* (воно міняється на *e*), ані *u* (воно міняється на *o*).

Завдання 1.

korgəkonet	веселі коні
tornelat	нові качки
turwirut	нові нерки
gərkenelat	жваві качки
čewaromelgət	сірі сірники

Завдання 2.

nelanel	качка	čelgəkonet	червоні коні
nučunuč	оселедець	korgənelat	веселі качки
nəgərkiqin	жвавий	čewaronočot	сірі оселедці
nəčelgəqen	червоний	gətlekonet	прожерливі коні
		turmilgət	нові сірники

Словник іменників:

āmoxtli	книга	oktli	вино
ātōlli	атоль	pochtekatl	купець
kikatl	пісня	tīzītl	цілитель
kuauxhīnki	теляр	zihuātl	жінка

Словник дієслів:

	З додатками	Без додатка
бити	huīteki	
давати ¹	maKa	
залишати	kāhua	
казати ²	lhuia	htoa
кохати	tlazohtla	
кричати		tzāhtzi
надати		huetzi
нути	i	ātli
робити	chīhua	
спати		kochi
співати	ēhua	kuīka
хотіти	neki	

Структура речення: присудок, далі підмет та додаток (або два додатки), виражені іменниками, у довільному порядку; перед кожним іменником стоїть артикль 'in'.

Дієслова можуть мати такі префікси:

1. Залежно від підмета:	2. Визначений додаток:	3. Невизначений додаток:
○ <i>ni</i> для I особи;	○ <i>nēch</i> для I особи;	○ <i>tē</i> — когось, для когось;
○ <i>ti</i> для II особи;	○ <i>mitz</i> для II особи;	○ <i>tla</i> — щось.
○ ∅ для III особи.	○ <i>k</i> для III особи.	

¹ Прямим додатком дієслова *давати* вважатимемо додаток-адресат; справжній же прямий додаток цього дієслова завжди має форму III особи.

² Щоб набути форми «з додатками», дієслово *казати* повинно мати водночас прямий додаток та додаток-адресата.

Зауважимо, що, якщо визначених додатків два, відповідний префікс уживається лише один.

Також дієслова можуть набувати таких суфіксів:

- примус: *ltia* для перехідного (в науатлі) дієслова або *tia* з подовженням попереднього *i* для неперехідного дієслова;
- дія для когось: *lia* з переходом попереднього *a* в *i*.

Завдання 1.

18	tiktla ^z ohtlaltia in zihuātl in kuauxhīnki	<i>ти змушуєш жінку кохати тесляра; ти змушуєш тесляра кохати жінку</i>
19	nēchtzāhtzītia	<i>він змушує мене кричати</i>
20	tikhuīteki	<i>ти б'єш його</i>
21	nikēhuilia in kikatl in tīzītl	<i>я співаю пісню для цілителя</i>
22	nikneki in ātōlli	<i>я хочу атоль</i>
23	mitztlakāhualtia	<i>він змушує тебе залишити щось</i>

Завдання 2.

24	nēchchīhualtia in ātōlli	<i>він змушує мене робити атоль</i>
25	tiktēchīhuilia in oktli	<i>ти робиш вино для когось</i>
26	mitzkochītia in tīzītl	<i>цілитель змушує тебе спати</i>
27	nitlaēhua	<i>я співаю щось</i>
28	nihuetzi	<i>я падаю</i>

Прості поняття:

ér	дитина	wáng	правитель
guó	країна	wén	мова
míng	ім'я	xìng	повний
nǚ	жінка	yīng	англійський
rén	людина	zì	ієрогліф
shēng	новий		

Цей варіант відповідностей є найбільш правдоподібним через наявність співзвучної пари 'yīng' — *англійський / English*.

При утворенні складених китайських понять на друге місце обов'язково стає означуване (основне) слово.

Правильні відповідності наведено нижче.

Слово	Творення	Переклад
xìngmíng	повний + ім'я = повне ім'я	повне ім'я
nǚwáng	жінка + правитель = правитель-жінка	королева
rénmíng	людина + ім'я = ім'я людини	ім'я людини
míng rén	ім'я + людина = людина імені	знаменитість
shēngzì	новий + ієрогліф = новий ієрогліф	новий ієрогліф
wángguó	правитель + країна = країна правителя	королівство
yīngguó	англійський + країна = країна англійського	Англія
guówáng	країна + правитель = правитель країни	король
shēng rén	новий + людина = нова людина	незнайомець
nǚér	жінка + дитина = дитина-жінка	дочка
yīngwén	англійський + мова = англійська мова	англійська мова

Займенники однини:

I особа	wǒ	чорний круг
II особа	nǐ	—
III особа	tā	білий круг

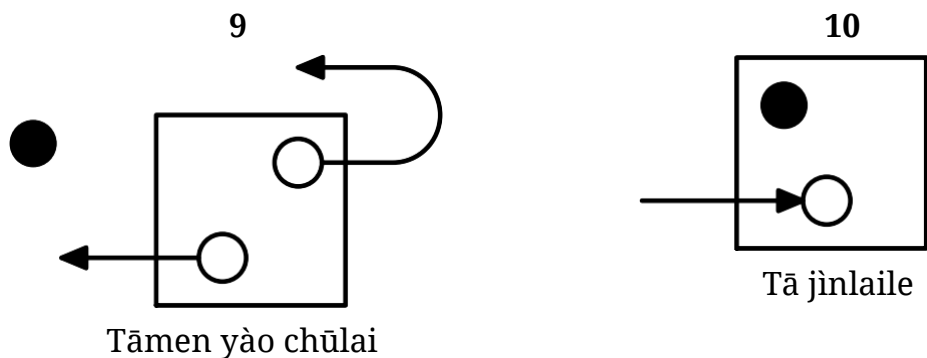
У множині до займенника додається суфікс *men*.

Перше слово фрази — займенник-підмет, що відповідає кругу або кругам, з яких виходять або в які входять стрілки.

Останнє слово фрази починається з *jìn*, якщо дія спрямована всередину кімнати (стрілки вказують всередину квадрата), або з *chū*, якщо дія спрямована назовні (стрілки вказують назовні). Наступний елемент цього слова — *lai*, якщо дія спрямована туди (відносно квадрата), де в даний момент стоїть мовець, або *qu*, якщо навпаки.

Якщо дію вже зроблено (минулий час — стрілки входять у круги), до останнього слова фрази приєднується суфікс *le*; якщо дію буде зроблено (майбутній час — стрілки виходять з кругів), між першим і другим словом фрази ставиться ‘yào’.

Завдання 1.

Завдання 2. Фраза ‘wǒ yào jìnlai’ значить «я увійду туди, де я зараз перебуваю». Так сказати не можна.

Завдання 3. «Увійдіть» можна переформулювати як «ви увійдете до мене» — ‘nǐmen yào jìnlai’. «Вийди геть» — «ти вийдеш від мене» — ‘nǐ yào chūqu’.

Словник іменників:

autor	автор	gald	стіл	pien	молоко
ābol	яблуко	grāmat	книга	stikl	скло
ārst	лікар	institūt	інститут	sudrab	срібло
bērn	дитина	kolektīv	колектив	tekst	текст
bruņinieks	лицар	mež	ліс	turnīrs	турнір
cimd	рукавиця	operācij	операція	veikal	магазин
ēdien	страва	ozol	дуб	zar	гілка

Словник якісних прикметників:

augst	високий	pretīg	гидкий
balt	білий	vec	старий
lab	хороший		

Закінчення іменників та якісних прикметників (такі прикметники узгоджуються з іменником за відмінком та числом):

- s називний відмінок однини
- a родовий відмінок однини
- u родовий відмінок множини

Порядок слів такий самий, як і в українській мові. Особливістю є те, що замість відносних прикметників в українській мові у латвійській використовують відповідні іменники у родовому відмінку. Наприклад, «лицарська рукавиця» — дослівно «лицаря рукавиця», «авторський текст» — «автора текст» і т. д. При цьому у таких словосполученнях, як «книжковий магазин», «операційний стіл», «дитячий лікар» та ін., відповідний іменник має форму множини, адже книжковий магазин — це магазин книжок, а не книжки, операційний стіл — стіл операцій (а не однієї операції) і т. д.

Відповідь до **завдання** наведено на наступній сторінці. Зауважимо, що авторський колектив — це колектив авторів, лицарський турнір — турнір лицарів, а дубовий ліс — ліс дубів, тому відповідні іменники-означення вжито у формі множини. В останньому ж прикладі відповідь залежить від того, йдеться про лікарів одного інституту чи кількох.

grāmatu veikala	<i>книжкового магазину</i>
autoru kolektīvs	<i>авторський колектив</i>
bruņinieku turnīrs	<i>лицарський турнір</i>
pretīgs bērns	<i>гидка дитина</i>
balts sudrabs	<i>біле срібло</i>
ozola zara	<i>дубової гілки</i>
ozolu mežs	<i>дубовий ліс</i>
institūta ārstu	<i>інститутських лікарів</i>
institūtu ārstu	